

Boekbekendstellings /Publication Notice

- André P. Brink. 1993. *Inteendeel*. Kaapstad : Human & Rousseau.
(*Heilna du Plooy*) 209
- Berta Smit. 1993. *Juffrou Sophia vlug vorentoe*. Strand : Queillerie.
(*Heilna du Plooy*) 210
- Lettie Viljoen. 1993. *Karolina Ferreira*. Kaapstad : Human & Rousseau.
(*Heilna du Plooy*) 211
- Stephen Finn and Rosemary Gray (eds.) – 1992. *Broken Strings:
The Politics of Poetry in South Africa*. Cape Town : Maskew Miller
Longman.
(*Joan Brönn*) 213
- Edwin Gentzler. 1993. *Contemporary Translation Theories*. London :
Routledge. 224 pp.
(*Marius Crous*) 213

Boekbekendstellings / Publication Notice*Inteendeel* – André P. Brink

1993. Kaapstad : Human & Rousseau.

Brink bou hierdie roman rondom die historiese figuur van Etienne Barbier en die briewe en dokumente van dié kleurrike en omstrede figuur is die histories-gedokumenteerde agtergrond van die roman. Die navorsing is soos altyd in Brink se romans deeglik en onberispelik, die styl van die roman vlot en vindingryk.

Brink betrek verskeie filosofiese kwessies in die verbeelde bespiegeling van Barbier, waardeur hy aan die karakter 'n eiesoortige en andersoortige interpretasie gee. Die skryfhandeling word op verskeie maniere ondersoek, juis omdat hierdie bepaalde brief, dié roman, nie geskryf is nie. Die tradisionele siening van historiese figure word bevraagteken en ondermyn deur Barbier se siening van hulle aan die orde te stel.

Die deurlopende draad wat die ervaring van Barbier in die roman bind, is die verhouding met Rosette, die slawevrou. Hierdie roman suggereer dat Barbier kwesbaar gevoel het omdat hy geweet het dat die slawevrou hom mateloos boei. Sy optrede – om haar in die sel tussen die gevangenes in te gooi – is dan 'n soort desperate poging om homself van sy verbondenheid aan die vrou te verlos. Hy moet haar as't ware vernietig om homself te bevry. Hy moet haar verneder omdat hy homself as die slaaf van die slawevrou gevoel. Deels vanweë sy skuld teenoor haar (op grond van sy onmenslike optrede) en deels omdat sy 'n besondere mens was, kan hy haar nie vergeet nie. En daarom moet hy eindeloos aan haar briewe skryf. Ironies genoeg bly sy hom juis by, is sy juis vir ewig deel van hom, al het hy van haar ontslae probeer raak. Sy skuld bind hom vir ewig.

Of die roman dit regkry om in die lig van die dokumentêre gegewens die leser van dié alternatiewe sienings te oortuig, is vir my 'n vraag. Die uitvoerige bespiegeling van die hoofkarakter, die lang verduidelikings van sy motiverings en opvattinge en dryfvere is soms 'n té doelbewuste poging tot oortuiging. Om 'n dubieuse karakter juis anders voor te stel, is boeiend en interessant, maar hier lyk dit soms geforseerd. Die voortdurende sorgvuldige sekermaak dat die karakter nie anders gesien mag word as wat die implisiete outeur dit wil hê nie, kan deur

die leser as dominerend en dwingend ervaar word, ook op grond van die oorfloed van woorde en bespiegeling.

Omdat Barbier self die verteller en fokalisator is, weet die leser hy kry 'n bepaalde interpretasie van die sake. Dit is veronderstel om as korrekatief of as alternatiewe moontlikheid gesien te word teenoor die bekende historiese feite, maar uiteindelik praat Barbier die leser moeg – “The lady doth protest too much”. Die alternatiewe interpretasie van mense en gebeure is meestal treffend, maar hier lyk dit vir my oordadig: miskien sou die alternatiewe verhaal self sonder al die verduidelikende bespiegeling kon sê wat gesê wil word.

Die sterk bespiegelende trant werk uiteindelik remmend op die verhaalverloop in en telkens kry die leser die indruk dat die ontwikkeling stol – dit doen afbreuk aan die leeservaring.

Dit is baie jammer, want die oorkoepelend stelling wat die roman wil maak, naamlik dat historiese feite relatief is, dat waarheid self relatief is, dat elke mens gebeure op 'n ander manier ervaar, dat mense ander mense verkeerd interpreteer en voorstel en dat veral historiese voorstellings van mens en gebeure in historiese dokumente bevraagteken kan en moet word, is geldig en relevant. Dit is ook 'n noodsaaklike insig wat perspektief gee op die ‘gebeur’ en interpreteer van die geskiedenis in elke opeenvolgende tydperk.

Ten spyte van bogenoemde besware is die virtuose skryfegniek en vertelstrategie en die besondere siening van die geskiedenis 'n besliste pluspunt.

Heilna du Plooy

Potchefstroomse Universiteit vir CHO

Juffrou Sophia vlug vorentoe – Berta Smit

1993. Strand : Queillerie.

Na 'n lang swye as skryfster, publiseer Berta Smit hierdie roman. Dit is 'n werk van rypheid en insig, van absolute eerlikheid, van gestrooptheid: 'n boek van die besinnende later jare.

Na 'n baie ernstige siekbed, moet juffrou Sophia weer die lewe aanpak, besef sy onontkombaar dat 'n mens weer betrokke raak, dat jy steeds omgee, dat jy eintlik steeds betrokke is. Al is haar natuurlike neiging dié van afsondering, om in alleenheid en beskutting te herstel en die lewe stukkie vir stukkie te hanteer, is haar lewe vervleg met dié van die mense om haar. Sy moet oor hulle dink en

wonder en vra, sy moet hulle uiteindelik help, nie net omdat sy kan nie, maar omdat sy wil.

Hierdie roman is die verhaal van so 'n nie-verwagte terugkeer na die volle lewe van vroeër, wel op 'n kleiner skaal, maar nogtans. Dit is 'n verhaal van nadenke oor wat 'n mens glo, hoekom jy dit glo, waar die verhale van die hede – in die koerante en ander media – praat met ander verhale van die verlede. Die verhale van die verlede is die boeke wat juffrou Sophia gelees het, wat sy ken, die opvattinge wat deur haar mense gehuldig is, die bekende redenasies wat sy soveel keer al gehoor het.

En die roman volg die pad van die denke van die herstellende vrou, langsaam en versigtig. Die roman bly effens los in struktuur, wat noodwendig is as 'n mens die onderwerp en die tema in ag neem. Dit is 'n boek met 'n stadige tempo, 'n gedraenheid soos die gedagtes van 'n ouer persoon, maar juis daarom so eerlik, so gestroop van pogings om 'met en by' te wees. Dit gaan vir juffrou Sophia nie om wat ander dink nie, maar om begrip en insig en daarom bring sy al die dinge en boeke en geskiedenis wat sy ken bymekaar om die wêreld waarin sy haar bevind, te begryp. En uiteindelik raak die roman aan heelparty probleme en situasies in die kontemporêre Suid-Afrikaanse gemeenskap.

Dit is egter steeds vir my asof die roman nie regtig 'n roman word nie. Dit bly eerder 'n losse verslag van belewenis en gedagtes en assosiasies. Daar is nóg 'n werklike tematiese binding, nóg 'n strukturele of artistieke binding. Juffrou Sophia self is die enigste bindende faktor. Die min gebeure is ironies genoeg baie realisties – die meeste mense ervaar die lewe asof staande op die rand daarvan – maar miskien vereis die literatuur tog iets meer as wat hier aangebied word om werklik 'n eie dinamiek te ontwikkel.

Heilna du Plooy
Potchefstroomse Universiteit vir CHO

*Karolina Ferreira*¹ – Lettie Viljoen

1993. Kaapstad : Human & Rousseau.

In hierdie roman word die verhaal vertel van 'n vrou, Karolina Ferreira, wat na 'n plattelandse dorp gaan om motte te bestudeer. Sy doen haar navorsing saam met

¹ Nadat hierdie boekbekendstelling opgestel is, het bekend geword dat dié roman bekroon is met die M. Net-prys.

Willie, 'n bruinman wat medisinale plante versamel vir 'n kruiedokter op die dorp wat 'n goeie vriend van hom is.

Karolina maak kennis met die mense van die dorp. Sy woon aanvanklik in die hotel waar sy aand vir aand die groep wat daar versamel kan dophou en selfs deel van hulle aktiwiteite word, deur saam met hulle snoeker te speel en later deur Saterdaggaande met Kolyn te dans. Sy speel en dans met oorgawe en passie en groot vaardigheid sodat almal vir haar kyk. Sy ontmoet ook vir Jess, met wie sy later in 'n vurige liefdesverhouding betrokke raak.

In die agtergrond word sy bewus van die onderdrukte spanning in die dorp. Die polisiemanne verdwyn telkens op een of ander sending, sy word bewus van geweld en selfs moord wat agter die skerms gepleeg word. Sy is egter ook bewus van liefdesintriges en ander komplekse persoonlike verhoudinge tussen mense.

En so word hierdie roman 'n verhaal van liefde en geweld en die magspel wat daarmee gepaard gaan. Dit gaan dus om basiese instinkte, om die sterkste dwingende magte wat die mens se lewe beheers, maar wat die mens ook gebruik om mag mee te verkry en te behou.

Uiteindelik is dit 'n fassinerende roman, wat onder die oppervlak veel diepte en 'n fassinerende veelfassettigheid verberg. Die styl is bedrieglik eenvoudig en soepel, maar by 'n noukeurige lees, kom die subtiële spel met allerlei verwysings-raamwerke na vore. Dit word egter nooit opvallend nie en die natuurlike gang van die vertelling word nie daardeur verbreek of oorheers nie.

Deur die verhaal van enkele karakters word die konflikte van 'n hele land egter met fyn sielkundige insig en sensitiwiteit uitgebeeld. Die spel van wisselende emosies en die ontwikkeling van die hoofkarakter teen die agtergrond van 'n samelewing in geweld gedompel, word deur stilistiese vakmanskap werklik oortuigend en boeiend. Die roman groei so tot 'n aktuele sielkundige roman wat veel te sê het vir die leser van ons tyd.

Heilna du Plooy

Potchefstroomse Universiteit vir CHO

Broken Strings: The Politics of Poetry in South Africa.

– Stephen Finn and Rosemary Gray (eds.) –

1992. Cape Town : Maskew Miller Longman.

The literature of a country is shaped by what happens inside the country itself, by the way its inhabitants respond to their social, economic and political environment. With *Broken Strings* the editors compiled an anthology spanning some 150 years, with the emphasis on how the poetic sensibility was shaped by political and racial disharmonies.

The vehicles for expressing the dreams, aspirations, disillusion and pain of the poets caused by the political situation in this country are varied. There are the more traditional forms such as the sonnet and oral-based poetry, but 'open' forms as preferred by the younger generation of poets are much in evidence. The responses to the South African situation cover a wide range of emotions and include satiric observations, anger, guilt, humour, enmity and conciliation.

This anthology enables the reader to come to grips with the diverse emotions of poets resulting from the political environment in South Africa. The poems are all essentially South African, starting with well-anthologised poems such as Pringle's "Afar in the Desert" and ending with poems by lesser known poets whose names are not yet all that familiar.

The essence of the volume is well summarised by the editors in their Introduction: "All the poems reveal a troubled writer in a troubled world; a world in which the music of life is discordant in some way or another; a world which lacks harmony; a world of broken strings."

Joan Brönn
Potchefstroom University for CHE

Contemporary Translation Theories.

Edwin Gentzler

1993. London : Routledge. 224 pp.

In the general introduction to this study on the theories of translation the editors of the series, Susan Bassnett and André Lefevere, observe that translation studies is a marriage of more than one discipline, which include amongst others linguistics, psychology and economics. They also point out that translation is a

“rewriting of an original text” and such rewritings usually reflect a specific ideological point of view – something which I think most translators do not even consider when sitting down to translate.

Gentzler divides his book into seven chapters and of special interest is the chapter on the use of deconstruction to the translator. It is often said that deconstruction is a vice when it comes to education because the lecturer cannot assess the student’s attempts at analysis. But what would be the case then when one has to render one text into another language? Gentzler cites the example of translations of James Joyce’s *Finnegans Wake* as an example of a deconstructive translation. Since the text is written in Joycespeak it is for the brave at heart to attempt a translation of this nature. Gentzler feels that the translator should also consider the plurality of meanings inherent to all deconstructive readings. One could just imagine what a Babelian orgy it would lead to should the negotiators at the World Trade Centre resolve upon a freeplay with the signifiers cum plurality of meaning approach when they translate political documents.

The final chapter in the text is of relevance to planners of future departments of translation studies or of curricula for the practical application of language in the workplace. One field which Gentzler feels should also be taken into consideration for future translations is feminism. The deconstruction of phallogentric discourse has to be reflected in translations. Yet, again as is often the case with theoretical studies, Gentzler points this out but does not really provide the reader with an example of such a translation. Perhaps the real challenge for the reader of the study lies in the application of Gentzler’s theses on the feasibility of poststructuralist theories when doing a translation. Another major advantage of Gentzler’s new vision on translation is his call for a liberated form of translation. Translators are often people with a sense of touch for language but are mostly abhorred by the profligacy of linguistic jargon and Chomskian structuralism in translation theory. Textual analysis need not only be a dull search for the underlying generative structures of the source language text.

Marius Crous
University of Namibia